

találhatók olyan művek is, amelyek a bevezető költeményhez kapcsolódva, mintegy azzal együtt keretbe foglalják az egész kötetet, elkötve minden szálát. Ez a befejezettség azonban – szerencsére – nem jár megnyugvással. Sokkal inkább újabb kérdéseket vet fel. Felszólít, gondolkodásra serkent, felbolydít, épp hogy meg nem botránkoztat – ahogy az a jó irodalom sajátja. És ami a lényeg, a megképződő költői univerzum szerves egészet alkot, és ezzel a tulajdonsággal ruházza fel a neki teret kínáló kötetet is. A valahai nyitány és most elért befejező szövegtartomány (zárókő) egybecsengetése erős kötelékkel forrasztja egymáshoz az amúgy lazán összefüggő részeket, a koherencia ma oly ritka élményét nyújtva az olvasónak.

SIBALIN KISS GÁBOR

(*Ister Kiadó, Budapest, 2005,*
116 oldal, 1600 Ft)

CSOKONAI ATTILA:

Dirádó

Csokonai Attila kötete, ahogy alcímként maga is elárulja: „egy eremita filosz versei és költeményei”, vagyis egy remete bölcsészhallgató tollának alkotásai, melyek önálló életre kelnek, ha befogadjukból nem hiányzik a nyitottság és némi kreativitás.

Ekkor lesz a megírt alapkincsből, a szavakból és sorokból mélyről feltáncoló érzések és gondolatok selege, ekkor sikerül az írónak olyan kapcsolatot teremtenie az olvasóval, amelynek ő a kezdeményezője, de művei immár a lehető legnagyobb autonómiára törnek, mégsem vesznek magukbazartságba, mert szabadságuk a megszámlálhatatlan nekik adott jelentés, minden újraolvasás határtalansága.

Csokonai Attila versei önmagukért beszélnek, meghatározzák az alaphangot – minden egyéb az olvasón múlik. „Mivel ma nincs dolog, mivel ma nincs dárídó / s lelkünk a kósza vágy szállodája lett [...] oly isten ez, ki úgy áld meg, ha nem imádsod, / gyönyör, ha nem gyönyör, erő, ha nem erő.” A kiemelt idézetek a címadó vers sorai, ily módon a kötet meghatározói, bevezetőként és egyszerre sűrített ars poeticaként szolgálnak, de bennük is legjelentősebbek a szavak, hiszen a dárídó szóból született a dirádó, a fentebb leírt dirádó-elv manifesztációja.

Ha a sokszínű versgyűjteményt valahogy mégis jellemezni kívánjuk, a költemények néhány csoportját mindenképp ki kell emelnünk. Az egyik az öniróniával telített verské; vallomások az írásról, az emberről, melyek súlyos igazságokat közölnek, de nehézkesen vagy nyugtalanító komorsággal, hiszen egy mitikus szintet idéznek fel. Máskor pedig valami féle poétikus mesébe szőtt valóság

olvasható ki soraikból: „Mert sorsom ott fogant / Egy napkeleti népben [...] Összemérhető rendek világa / Szabadságom talán csak ennyi / Töredék a törvény nélkülüm / Csak teljessége történelmi” (*Önéletrajz*); „Akiktől örökül a szavakat kaptam / Állnak Isten előtt nálam biztosabban” (*Zsoltár helyett*); „Emlékeimben erdők hidak / Szüretes porcelán öszök / Lovak farán hideg veríték / És éjszakává épülő köd [...] Emlékeimben a versírás kalandja / Önzetlen vétek közös remény” (*Emlékeimben*).

Mindhárom versidézet pontosan mutatja ezt a kettős, összefonott Csokonai-féle költészeti: mitikuságot ad a napkeleti népben fogant sors, az ősökre vonatkozó utalás az örökül kapott szavakkal, majd meseszerűséget teremt a porcelán ősz lovaival és az éjszakává épülő köddel, mindezek mellett pedig a másik, realitást bevonó vonalat képviseli a törvény töredékessége, a történelem említése vagy a versírás közös reménye.

Am ezen kívül még itt van a könnyed, kicsit kacér versek csoportja, melyek dalocskákra emlékeztetnek ritmusukkal, játékos rímeikkel. Ugyanakkor olyan verseket is találunk, amelyek töredékek, egy-egy gondolat közlői. S vannak nehezebb, konkrét ismereteket, például

filológiai vagy egyéb jártasságot igénylő írások is, amelyek az intelktusra építő versek csoportját képezik, de ezek esetében sem érezhető a tudományosság kissé andalító bölcsessége, sőt a felhasznált tudásanyag is csak eszköz – a tiszta közlés rendíthetetlen eszköze.

De a csoportokba való tömörítés csupán egy lehetőség a megközelítésre, s talán sokkal közvetlenebb, ha egyszerűen csak kézbe vesszük a könyvet, és olvassuk, majd időnként visszatérünk egy-egy vershez, melynek hangulata akaratlanul is gyakran eszünkbe jut a mindennapok forgatagában, ismételt továbbgondolásra sarkallva elménket és gazdagítva érzelemlágyunkat.

Csokonai Attila alkotói potenciájának egyik legnagyobb értéke tán éppen ez, hogy a poézist hozza el kötetében hozzánk, mely a régi emlékek felidézésével, intellektuális csemegeivel vagy akár a szerelmes dalokkal, de eljut az olvasó bensőjébe, s ott is marad, bámulatos kölcsönhatásokat alkotva a modern életvilág, a kultúra, valamint a természet között.

ANDRÁSSY KELEMEN MELINDA

(*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2006,*
178 oldal, 950 Ft)

